

Rapportage

Kansengelijkheid in het onderwijs

Meningen en ideeën vanuit het onderwijs zelf

Utrecht, november 2016

DUO Onderwijsonderzoek

drs. Vincent van Grinsven

drs. Liesbeth van der Woud

dr. Eric Elphick

Postbus 681

3500 AR Utrecht

030 263 1080 (t)

e-mail: info@duo-onderwijsonderzoek.nl

website: www.duo-onderwijsonderzoek.nl

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING.....	2
2	ONDERZOEKSDOELSTELLINGEN.....	3
3	OPZET EN UITVOERING VAN HET ONDERZOEK	4
4	RESULTATEN	6
4.1	De mate van kansengelijkheid op de eigen school	7
4.1.1	Herkenning van de conclusie ‘De kansengelijkheid loop op’	8
4.1.2	Herkenning van het beeld dat met name kinderen van laagopgeleide ouders minder kansen in het onderwijs krijgen.....	10
4.1.3	Subgroepen voor wie kansengelijkheid het minst opgaat	11
4.2	Oorzaken van kansengelijkheid in het onderwijs	13
4.2.1	Het huidige politieke klimaat als oorzaak van kansengelijkheid.....	13
4.2.2	Oorzaken opgelopen kansengelijkheid op de eigen school	14
4.2.3	Oorzaken afgenomen kansengelijkheid op de eigen school	15
4.2.4	Oorzaken van het niet bestaan van kansengelijkheid op de eigen school	15
4.3	Partijen die iets moeten doen aan kansengelijkheid in het onderwijs	16
4.3.1	De eigen school als partij die iets moet doen aan kansengelijkheid	16
4.3.2	Andere partijen die iets moeten doen aan kansengelijkheid	18
4.4	Maatregelen om kansengelijkheid te verminderen.....	22
4.4.1	Maatregelen die scholen zelf al nemen.....	22
4.4.2	Maatregelen die scholen naar eigen zeggen nog zouden kunnen nemen	24
4.4.3	Overige ideeën om kansengelijkheid te verminderen	25
4.5	Schooladvies in groep 8 en ouders	26

BIJLAGE 1 - VERSCHILLEN IN RESULTATEN NAAR GROEPEN

BIJLAGE 2 - VRAGENLIJST

1 INLEIDING

DUO Onderwijsonderzoek, specialist op het gebied van onderwijsonderzoek, heeft in samenwerking met het Algemeen Dagblad een onderzoek verricht onder schoolleiders/ directeuren en leraren uit het basis- en het voortgezet onderwijs naar kansengelijkheid in het onderwijs.

In deze rapportage beschrijven we de resultaten van het onderzoek.

2 ONDERZOEKSDOELSTELLINGEN

De doelstellingen van het onderzoek luiden:

1. Het verkrijgen van inzicht in de mate waarin volgens schoolleiders/directeuren en leraren in het basis- en voortgezet onderwijs, sprake is kansengelijkheid op hun eigen school.
2. Achterhalen wat volgens schoolleiders/directeuren en leraren in het basis- en voortgezet onderwijs de belangrijkste oorzaken zijn van (toename of juist afname van) kansongelijkheid op de eigen school.
3. Achterhalen welke partijen iets moeten doen aan kansongelijkheid volgens schoolleiders/directeuren en leraren in het basis- en voortgezet onderwijs.
4. Achterhalen welke maatregelen scholen al treffen en welke andere ideeën zij nog hebben om kansongelijkheid te verminderen.

3 OPZET EN UITVOERING VAN HET ONDERZOEK

Methode van onderzoek

Het onderzoek is online uitgevoerd. Voor het realiseren van de respons is gebruik gemaakt van het Online Panel Directeuren Basisonderwijs en het Online Panel Directeuren VO (van DUO Onderwijsonderzoek) en van de onderwijsdatabase van DUO Onderwijsonderzoek.

Het onderzoek heeft als volgt plaatsgevonden:

- We hebben de schoolleiders/directeuren en leraren een e-mail gezonden met een korte uitnodiging tot deelname aan het onderzoek. In deze e-mail hebben we een persoonlijke link verwerkt waarmee de schoolleiders/directeuren en leraren de vragenlijst konden activeren.
- De vragenlijst is vervolgens online ingevuld door de schoolleiders/directeuren en leraren.

Er zijn voorzieningen getroffen dat elke schoolleider/directeur en leraar de vragenlijst slechts één keer kon invullen. Tevens was het mogelijk om, indien de invulling van de vragenlijst moest worden afgebroken, verder te gaan met het invullen van de vragenlijst op het punt waar men gebleven was (door opnieuw op de persoonlijke link te klikken). De technische realisatie van het onderzoek is door ons in eigen beheer uitgevoerd en gemanaged.

Het veldwerk van het onderzoek is uitgevoerd in de maand oktober 2016.

Vragenlijst

De vragenlijst is in overleg met het Algemeen Dagblad opgesteld – waarbij DUO Onderwijsonderzoek het voortouw heeft genomen – en telt circa 20 vragen.

Netto respons

In totaal is een netto respons gerealiseerd van $n=2.203$, verdeeld over basis- en voortgezet onderwijs (590 leerkrachten en 628 schoolleiders basisonderwijs (totaal=1.218) en 738 docenten en 247 schoolleiders voortgezet onderwijs (totaal=985)). De gerealiseerde netto respons is vergeleken met de populatie voor de variabelen denominatie en vakantieregio. Verschillen van de netto respons ten opzichte van de populatie zijn door middel van een herweging geëlimineerd.

Om inzicht te geven in de nauwkeurigheidsmarges die op elk steekproefonderzoek van toepassing zijn, is een tabel opgenomen waarin bij verschillende netto responsaantallen de bijbehorende nauwkeurigheidsmarges zijn vermeld. Hierbij is uitgegaan van een betrouwbaarheid van de resultaten van 95% (betrouwbaarheid = de mate waarin bij herhaalde meting, dezelfde resultaten worden verkregen).

Netto respons	Uitkomst 50%-50%	Uitkomst 75%-25%	Uitkomst 90%-10%
250	6,2%	5,4%	3,7%
500	4,4%	3,8%	2,6%
600	4,0%	3,5%	2,4%
750	3,6%	3,1%	2,1%

Toelichting op de tabel

Bij een netto respons van n=500 leerkrachten dient er bij een uitkomst van bijvoorbeeld '50% van de leerkrachten basisonderwijs is het **wel** eens met stelling X en 50% **niet**', rekening mee te worden gehouden dat de werkelijke percentages zullen liggen tussen 45,6% (50% -/- 4,4%) en 54,4% (50% + 4,4%).

4 RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek beschreven. In de beschrijving van de resultaten hebben we een onderscheid gemaakt naar de functie van de respondent (leraar versus directeur) en het type onderwijs (basisonderwijs versus voortgezet onderwijs).

De volgende uitsplitsingen van de onderzoeksresultaten zijn gemaakt:

1. Functie:
 - Leraar (basisonderwijs, n=590; voortgezet onderwijs, n=738);
 - Schoolleider/directeur (basisonderwijs, n=628; voortgezet onderwijs, n=247).
2. Type onderwijs (basisonderwijs versus voortgezet onderwijs):
 - Basisonderwijs (n= 1.218);
 - Voortgezet onderwijs (n= 985).

In de rapportage worden alleen de significante verschillen tussen de onderscheiden groepen beschreven.

Ook zijn uitsplitsingen van de onderzoeksresultaten gemaakt naar de opleiding van de ouders en het percentage achterstandsleerlingen op de school. De significante verschillen op basis van deze twee uitsplitsingen zijn beschreven in bijlage 1.

4.1 De mate van kansengelijkheid op de eigen school

Voorafgaand aan de vragen, hebben we het onderwerp kansengelijkheid als volgt geïntroduceerd bij de respondenten:

Introductie kansengelijkheid in het basisonderwijs

De kansenongelijkheid in het onderwijs loopt op (dit blijkt uit onderzoek van de Onderwijsinspectie). De laatste jaren nemen de verschillen toe tussen leerlingen met lager en hoger opgeleide ouders. Er is gekeken naar leerlingen met dezelfde intelligentie. De inspectie ziet dat leerlingen met laagopgeleide ouders vaker doorstromen naar een lager onderwijsniveau. Ze krijgen lagere basisschooladviezen en deze worden minder vaak bijgesteld op basis van de eindtoets.

Introductie kansengelijkheid in het voortgezet onderwijs

De kansenongelijkheid in het onderwijs loopt op (dit blijkt uit onderzoek van de Onderwijsinspectie). De laatste jaren nemen de verschillen toe tussen leerlingen met lager en hoger opgeleide ouders. Er is gekeken naar leerlingen met dezelfde intelligentie. De inspectie ziet dat leerlingen met laagopgeleide ouders vaker doorstromen naar een lager onderwijsniveau. In de eerste drie jaar van het voortgezet onderwijs stromen deze leerlingen vaker af. Bovendien gaan ze minder vaak naar het hoger onderwijs dan in eerdere jaren.

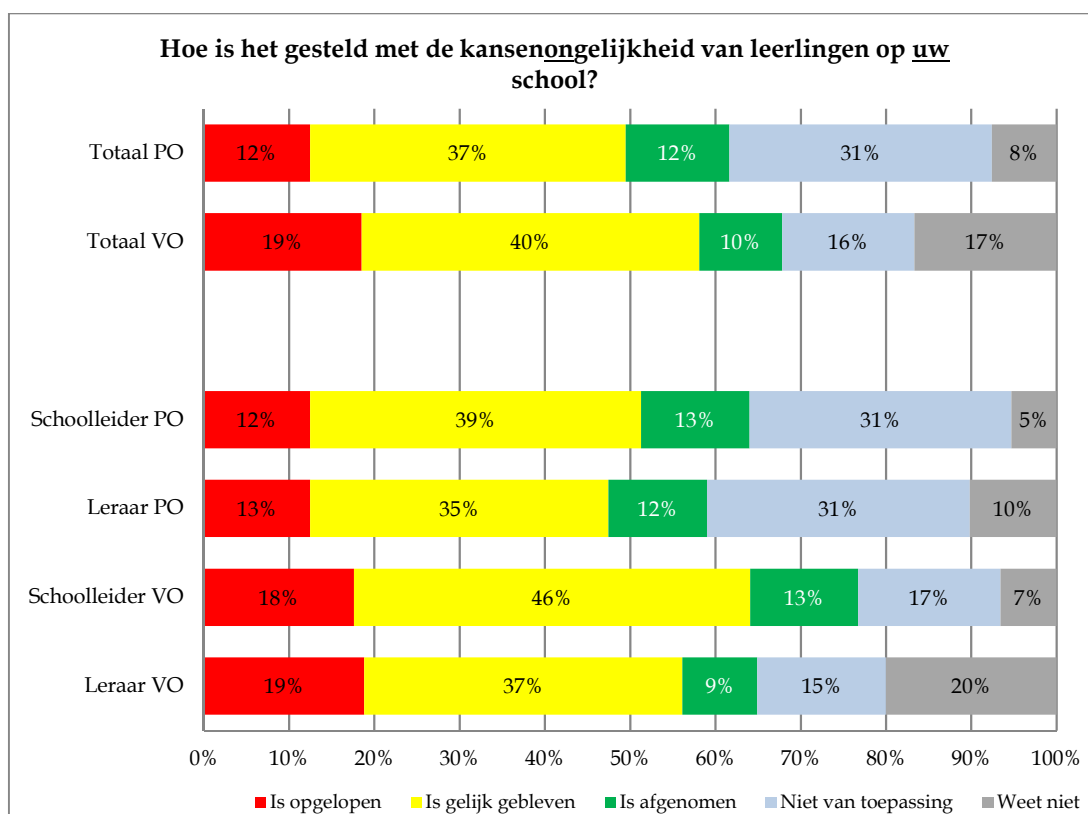
4.1.1 Herkenning van de conclusie 'De kansengelijkheid loopt op'

De conclusie van de Onderwijsinspectie 'De kansengelijkheid loopt op' gaat op voor 12% van de basisscholen en voor 18% van de scholen in het voortgezet onderwijs, zo blijkt uit onderstaande grafiek (schoolleiders PO en schoolleiders VO).

De grootste groep geeft echter aan dat de kansengelijkheid op de eigen school gelijk is gebleven (schoolleiders PO 39%, schoolleiders VO 46%). Daarnaast is er ook een groep scholen waarvoor geldt dat de kansengelijkheid juist is afgenomen (schoolleiders PO 13%, schoolleiders VO 13%).

Tenslotte is er een behoorlijke groep scholen – met name in het basisonderwijs (31%), maar ook in het voortgezet onderwijs (17%) – waarvoor geldt dat er (volgens henzelf) geen sprake is van kansengelijkheid op de eigen school.

Uit de grafiek valt verder te concluderen dat er in het voortgezet onderwijs vaker sprake is van (toenemende) kansengelijkheid dan in het basisonderwijs.

Verschillen naar onderzoeksgroepen

Type Onderwijs

- Respondenten werkzaam in het basisonderwijs geven vaker aan dat op hun school geen sprake is van kansengelijkheid.

Aansluitend hebben we de respondenten die hebben aangegeven dat de kansengelijkheid op hun school is *opgelopen* (PO totaal 12%, VO totaal 19%) gevraagd in welk opzicht dit heeft plaatsgevonden. De antwoorden worden hieronder samengevat:

In welk opzicht heeft de toename van kansengelijkheid plaatsgevonden? Basisonderwijs:

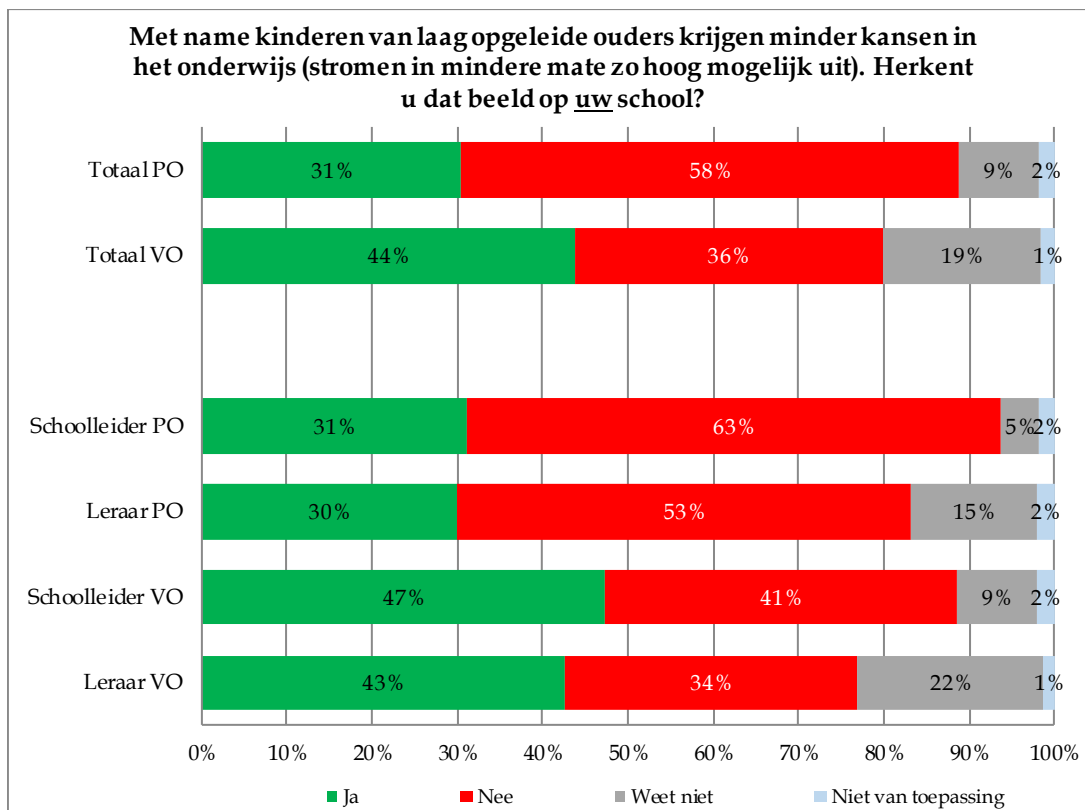
- Het afnemende belang van de Eindtoets werkt nadelig uit voor kinderen uit een minder kansrijk milieu;
- De groepen worden steeds groter hetgeen individuele hulp in de weg staat;
- Toename in kansengelijkheid als gevolg van veranderende samenstelling van de leerlingengroep (verschillende nationaliteiten);
- Toename in kansengelijkheid als gevolg van toenemende diversiteit in zorgbehoefte;
- Sociaaleconomische verschillen tussen groepen ouders nemen toe (verschillende nationaliteiten, werkloosheid, etc.).

In welk opzicht heeft de toename van kansengelijkheid plaatsgevonden? Voortgezet onderwijs:

- Het zijn met name de buitenschoolse aspecten die de kansengelijkheid vergroten;
- Een afname van begeleidingsmogelijkheden van leerlingen draagt bij aan toename van de verschillen tussen 'rijke' en 'arme' leerlingen.

4.1.2 Herkenning van het beeld dat met name kinderen van laagopgeleide ouders minder kansen in het onderwijs krijgen

Uit onderzoek van de Onderwijsinspectie blijkt verder dat met name kinderen van laagopgeleide ouders minder kansen in het onderwijs krijgen. Voor een meerderheid van de basisscholen (schoolleiders PO, 63%) geldt dat zij dit beeld niet op de eigen school herkennen. Voor bijna de helft van de scholen in het voortgezet onderwijs (schoolleiders VO, 47%) geldt dat zij dit beeld wel op de eigen school herkennen.

Verschillen naar onderzoeksgroepen

Type Onderwijs

- Respondenten werkzaam in het basisonderwijs geven vaker aan dat zij het beeld dat met name kinderen van laagopgeleide ouders minder kansen krijgen in het onderwijs niet herkennen (58% versus 36%).

Functie

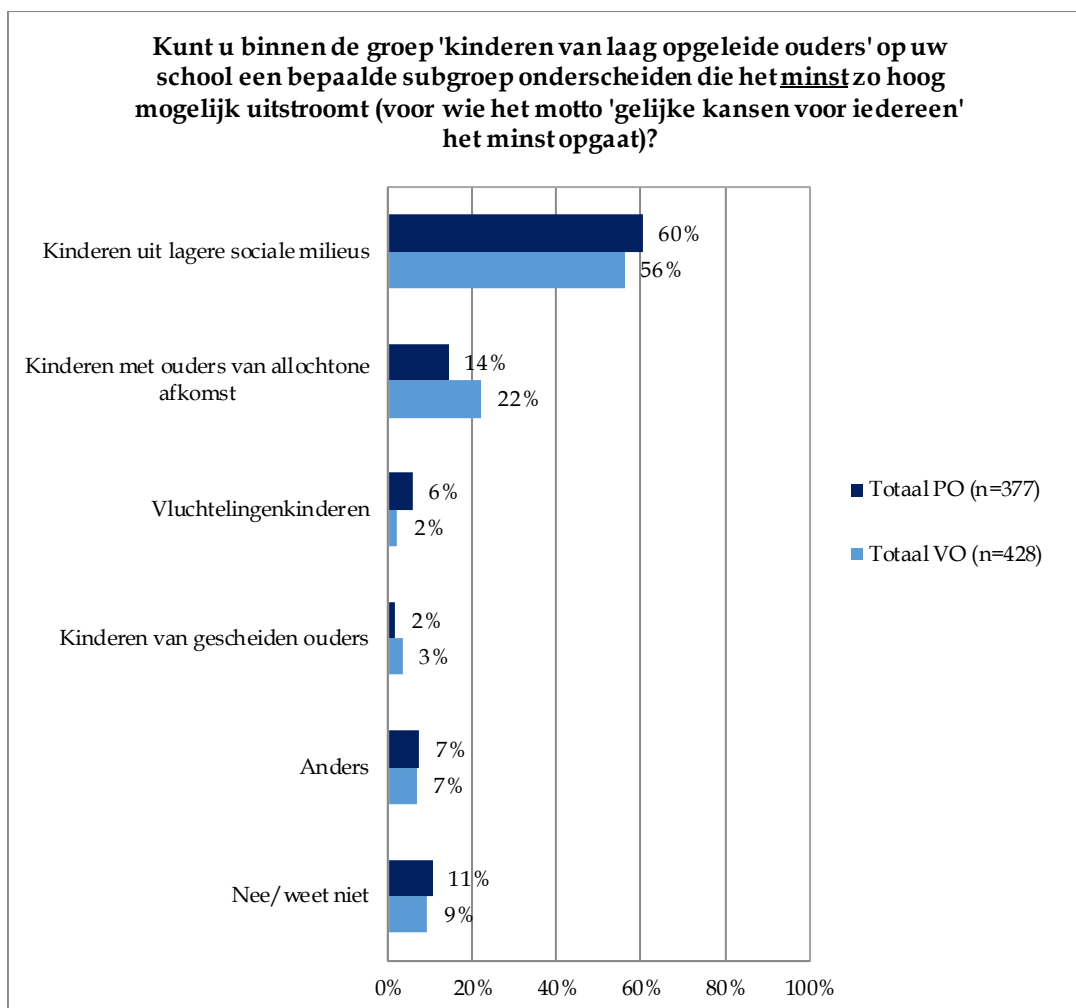
- Schoolleiders geven vaker aan dat zij het beeld dat met name kinderen van laagopgeleide ouders minder kansen krijgen in het onderwijs niet herkennen (56% versus 48%).

4.1.3 Subgroepen voor wie kansengelijkheid het minst opgaat

We hebben alle respondenten die het beeld 'met name kinderen van laagopgeleide ouders krijgen minder kansen in het onderwijs' (geheel of gedeeltelijk) op de eigen school herkennen (PO totaal 31%, VO totaal 44%), vervolgens gevraagd of zij binnen de groep 'kinderen van laagopgeleide ouders' een bepaalde subgroep kunnen onderscheiden voor wie het motto 'gelijke kansen voor iedereen' het minst opgaat.

De meerderheid van deze respondenten (PO 60%, VO 56%) is van mening dat voor de subgroep 'kinderen uit lagere sociale milieus' het motto 'gelijke kansen voor iedereen' het minst opgaat, op ruime afstand gevolgd door de subgroep 'kinderen met ouders van allochtone afkomst' (PO 14%, VO 22%).

Circa één op de tien respondenten (PO 11%, VO 9%) kan geen subgroep onderscheiden voor wie het motto 'gelijke kansen voor iedereen' het minst opgaat.

Verschillen naar onderzoeksgroepen

Type Onderwijs

- Respondenten werkzaam in het voortgezet onderwijs geven vaker aan dat zij kinderen met ouders van allochtone afkomst vaker als groep onderscheiden waarvoor het motto 'gelijke kansen voor iedereen' het minst opgaat (22% versus 14%).

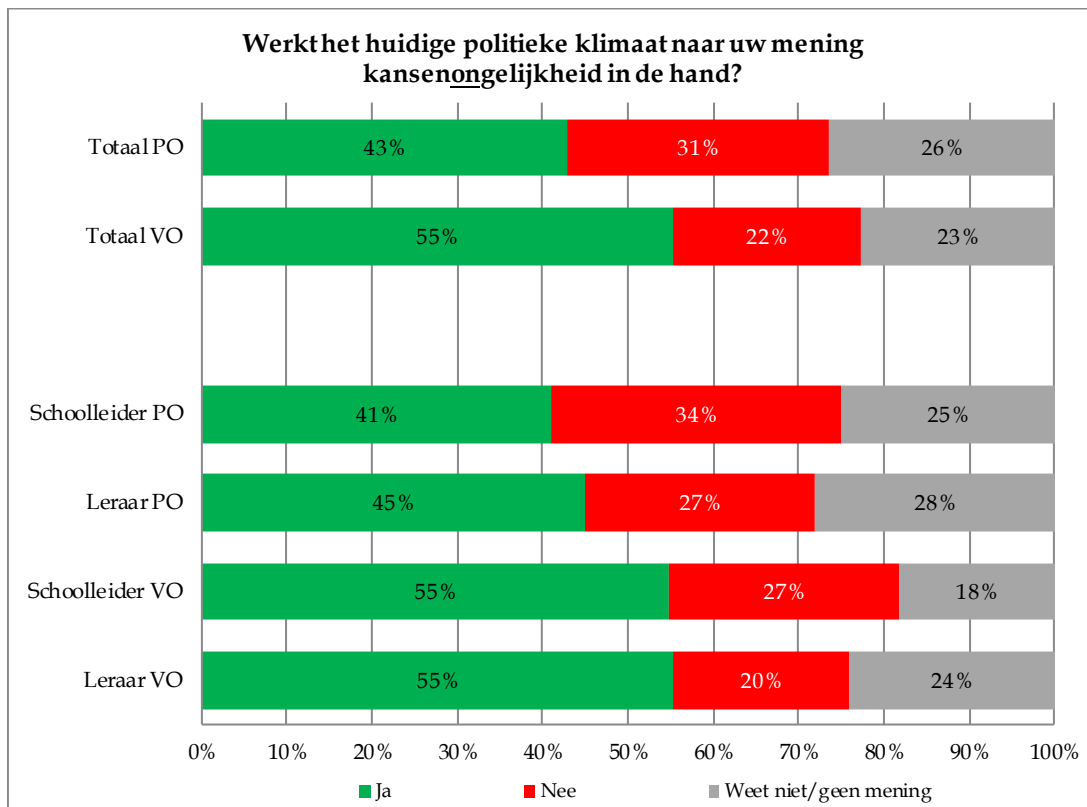
Functie

- Leraren geven vaker aan dat zij kinderen met ouders van allochtone afkomst vaker als groep onderscheiden waarvoor het motto 'gelijke kansen voor iedereen' het minst opgaat (22% versus 12%).

4.2 Oorzaken van kansengelijkheid in het onderwijs

4.2.1 Het huidige politieke klimaat als oorzaak van kansengelijkheid

Zowel in het basisonderwijs als in het voortgezet onderwijs is circa de helft van de respondenten (PO 43%, VO 55%) van mening dat het huidige politieke klimaat kansengelijkheid in de hand werkt. Ongeveer een kwart van de respondenten (PO 26%, VO 23%) heeft hierover geen mening.

Verschillen naar onderzoeksgroepen

Type Onderwijs

- Respondenten werkzaam in het voortgezet onderwijs geven vaker aan dat het huidige politieke klimaat kansengelijkheid in de hand werkt (55% versus 43%).

Aansluitend hebben we de respondenten gevraagd hun antwoord toe te lichten. De antwoorden kunnen als volgt worden samengevat:

Ja, het huidige politieke klimaat werkt kansengelijkheid in de hand

- De bezuinigingen werken niet mee aan de kwaliteit van het onderwijs (afschaffen basisbeurs, leenstelsel);
- Toename inkomensverschillen brengt met zich mee verkleining van onderwijskansen voor lagere inkomensgroepen;
- Er is sprake van een toenemende diversiteit onder kinderen in de klas (o.a. als gevolg van wet passend onderwijs), met als gevolg dat niet iedere leerling voldoende aandacht krijgt;
- Het combineren van de uitslag Cito-toets en het opleidingsniveau van ouders;
- Er wordt in toenemende mate gevraagd naar een financiële ouderbijdrage door de scholen;
- Hogere inkomens hebben meer mogelijkheden in het verwerven van extra ondersteuning;
- Het afrekenen van scholen op prestaties/het beschouwen van een school als bedrijf leidt tot risicomijdend gedrag van scholen.

Nee, het huidige politieke klimaat werkt kansengelijkheid niet in de hand

- Doorverwijzing naar vervolgonderwijs gebeurt objectief/los van de opleiding van de ouders;
- Iedereen heeft gelijke kansen, het is een kwestie van deze te pakken;
- Er is voldoende aandacht voor kansarme groepen;
- Goede professionals kijken niet naar ouders en afkomst.

Een volledig overzicht van de antwoorden is opgenomen in de separate bijlage.

4.2.2 Oorzaken opgelopen kansengelijkheid op de eigen school

We hebben de groep respondenten voor wie geldt dat op hun school de kansengelijkheid is *opgelopen* (PO totaal 12%, VO totaal 19%), gevraagd hoe het komt dat de kansengelijkheid van leerlingen op hun school is opgelopen. De genoemde redenen kunnen als volgt worden samengevat:

Oorzaken van opgelopen kansengelijkheid op scholen in het basisonderwijs:

- De grootte van de klassen blijft toenemen;
- De invoering van de wet Passend onderwijs heeft mede als gevolg dat er sprake is van (toenemende) niveauverschillen. Financieel draagkrachtige ouders kunnen hiervoor zelf compenseren door particuliere begeleiding te organiseren;
- De hoge werkdruk voor leerkrachten;
- Minder beschikbare (financiële) middelen op school.

Oorzaken van opgelopen kansengelijkheid op scholen in het voortgezet onderwijs:

- Toename in diversiteit, sociaaleconomische verschillen in achtergrond van de leerlingen;
- Minder beschikbare (financiële) middelen op school;
- Toenemende 'selectie aan de poort' als gevolg van afrekening scholen op prestaties.

4.2.3 Oorzaken afgenomen kansengelijkheid op de eigen school

Respondenten die hebben aangegeven dat de kansengelijkheid op hun school juist is *afgenomen* (PO totaal 12%, VO totaal 10%), hebben we gevraagd waardoor het komt dat er **meer kansengelijkheid** is dan voorheen. De antwoorden worden hieronder samengevat:

Oorzaken van afgenomen kansengelijkheid op scholen in het basisonderwijs:

- Door beter in te spelen op individuele hulpvragen van leerlingen;
- Door nadrukkelijk niet te kijken naar wat er niet kan, maar juist naar de mogelijkheden van de leerlingen.

Oorzaken van afgenomen kansengelijkheid op scholen in het voortgezet onderwijs:

- Door leerlingen beter te begeleiden op bijvoorbeeld uitval, bijlessen, etc.;
- Door steeds beter in staat zijn om voor leerlingen maatwerk te leveren (bijvoorbeeld individuele leertrajecten);
- Door ouders meer te betrekken bij het onderwijs;
- Door meer nadruk te leggen op de mogelijkheden van de leerlingen.

4.2.4 Oorzaken van het niet bestaan van kansengelijkheid op de eigen school

Respondenten die hebben aangegeven dat op hun school *geen sprake is van kansengelijkheid* (PO totaal 31%, VO totaal 16%), hebben we gevraagd waardoor het komt dat er op hun school geen sprake is van kansengelijkheid. Landelijk gezien is er immers een *toename* van kansengelijkheid. De antwoorden worden hieronder samengevat:

Oorzaken van het niet bestaan van kansengelijkheid op scholen in het basisonderwijs:

- Er wordt op school gekeken naar het individuele kind, wat zijn/haar mogelijkheden zijn;
- Dat is de visie/het beleid van onze school;
- Onze leerlingen hebben een relatief uniforme achtergrond (weinig sociale/culturele variatie).

Oorzaken van het niet bestaan van kansengelijkheid op scholen in het voortgezet onderwijs:

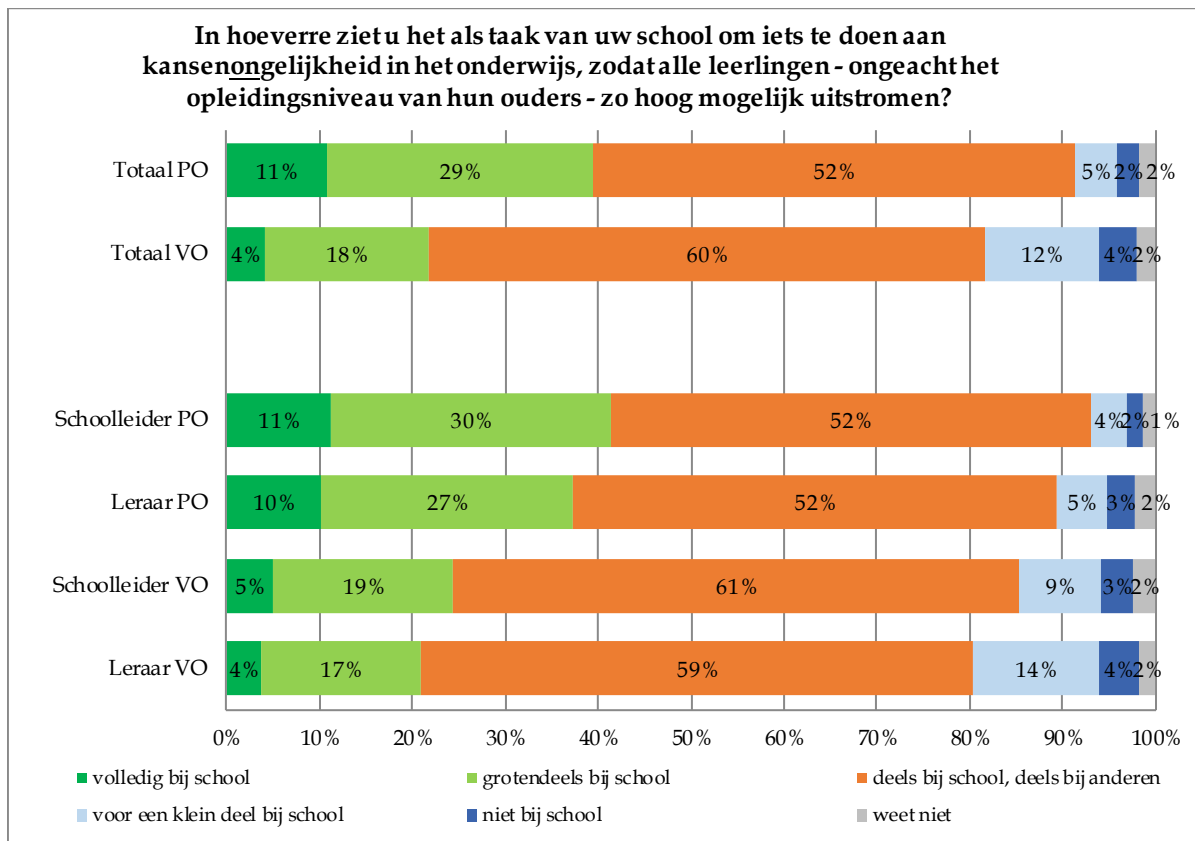
- De leerlingpopulatie op onze school is homogeen;
- Onze school biedt extra begeleiding aan leerlingen die dat nodig hebben, bijvoorbeeld examens op eigen niveau, extra bijlessen;
- Op een relatief kleine school is het makkelijker leerlingen 'passende' begeleiding te bieden en ouders bij het onderwijs te betrekken.

Een volledig overzicht van de antwoorden op de beschreven vragen is opgenomen in de separate bijlage.

4.3 Partijen die iets moeten doen aan kansengelijkheid in het onderwijs

4.3.1 De eigen school als partij die iets moet doen aan kansengelijkheid

Twee vijfde van de respondenten uit het basisonderwijs (40%) en bijna een kwart uit het voortgezet onderwijs (22%) ziet het volledig of grotendeels als taak van hun school om iets te doen aan de kansengelijkheid in het onderwijs. Ruim de helft van de respondenten (PO 52%, VO 60%) ziet dit als een taak die deels bij hun school, en deels bij anderen ligt. Een relatief kleine groep respondenten vindt dat dit geen of voor een klein deel de taak is van hun school (PO 7%, VO 16%).

Verschillen naar onderzoeksgroepen

Type Onderwijs

- Respondenten werkzaam in het basisonderwijs zijn vaker van mening dat de taak om iets te doen aan kansengelijkheid in het onderwijs grotendeels bij school en voor een klein deel bij anderen ligt (29% versus 18%).

Respondenten die hebben aangegeven het niet als een taak van de school te zien om iets te doen aan kansengelijkheid in het onderwijs (PO 2%, VO 4%), hebben we vervolgens gevraagd hun antwoord toe te lichten. De toelichtingen kunnen als volgt worden samengevat:

Basisonderwijs:

- Er is op school geen sprake van kansengelijkheid;
- Het is geen taak voor de school, maar een taak voor de overheid om iets te doen aan kansengelijkheid in het onderwijs.

Voortgezet onderwijs:

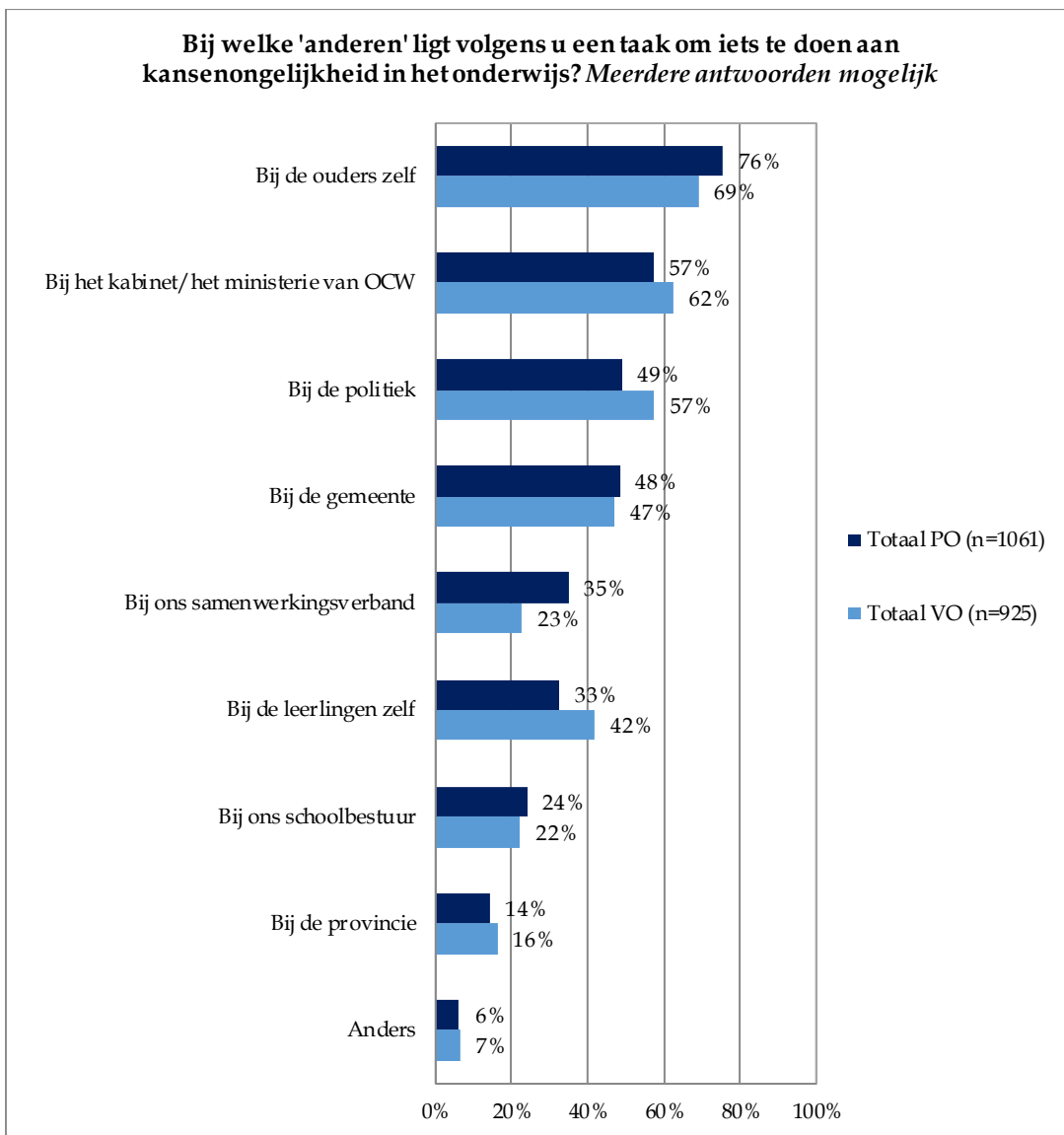
- Het is geen taak voor de school, maar een taak voor de overheid om iets te doen aan kansengelijkheid in het onderwijs;
- Kansengelijkheid is een maatschappelijk fenomeen dat niet via het onderwijs wordt opgelost.

Een volledig overzicht van de gegeven toelichtingen is opgenomen in de separate bijlage.

4.3.2 Andere partijen die iets moeten doen aan kansenongelijkheid

Respondenten die hebben aangegeven dat zij het (deels) als een taak voor anderen dan hun school zien om iets te doen aan kansenongelijkheid in het onderwijs (PO 87%, VO 94%), hebben we gevraagd aan te geven voor welke 'anderen' zij hierin een taak zien.

Door zowel de respondenten uit het basisonderwijs als uit het voortgezet onderwijs worden 'de ouders zelf' het meest genoemd (PO 76%, VO 69%). Als tweede en derde worden genoemd 'het kabinet/het ministerie van OCW' (PO 57%, VO 62%) en 'de politiek' (PO 49%, VO 57%).

Verschillen naar onderzoeksgroepen

Type Onderwijs

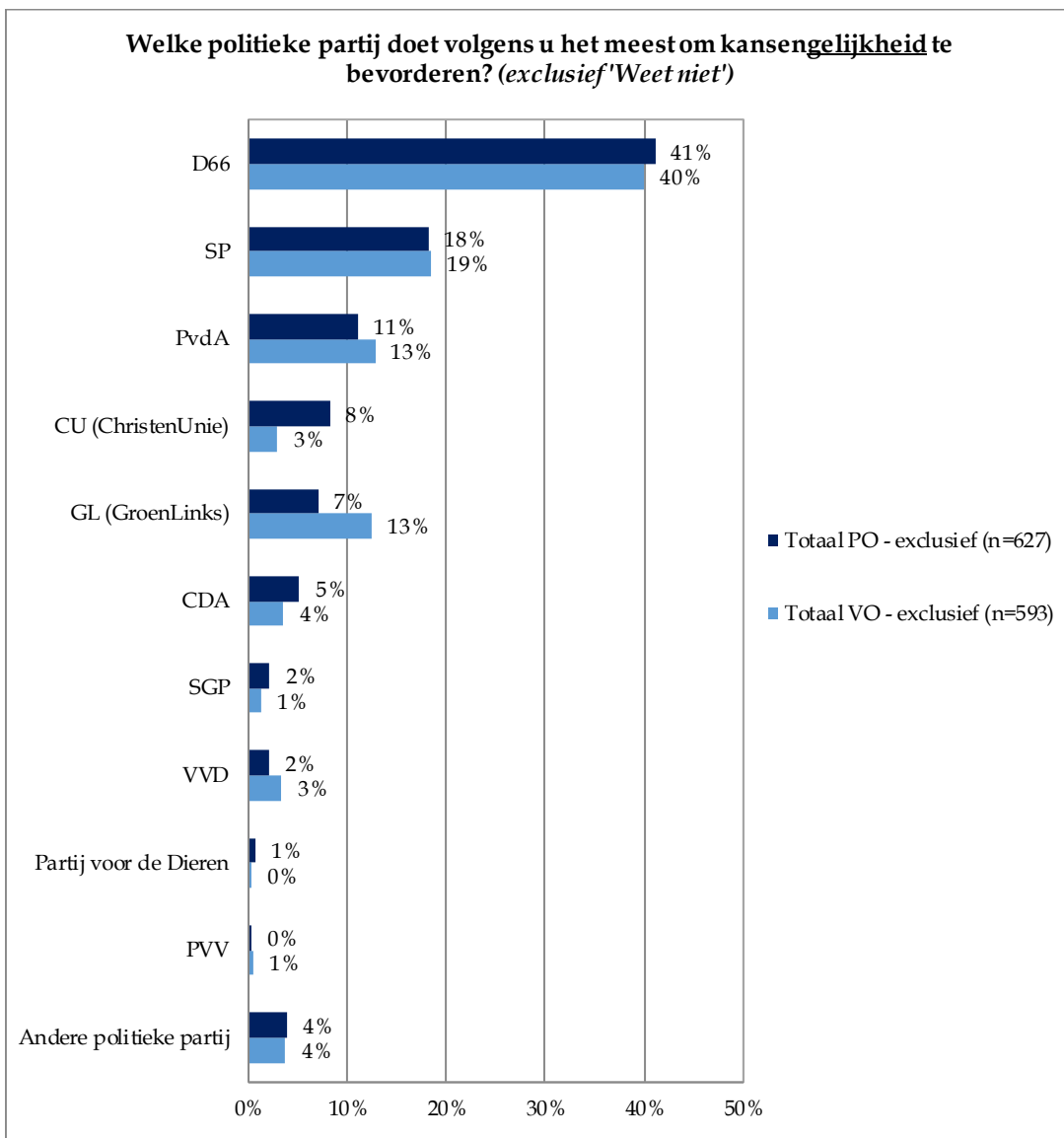
- Respondenten werkzaam in het basisonderwijs zijn vaker van mening dat de taak om iets te doen aan kansengelijkheid in het onderwijs ligt bij de ouders zelf (76% versus 69%).
- Respondenten werkzaam in het basisonderwijs zijn vaker van mening dat de taak om iets te doen aan kansengelijkheid in het onderwijs ligt bij het samenwerkingsverband (35% versus 23%).
- Respondenten werkzaam in het voortgezet onderwijs zijn vaker van mening dat de taak om iets te doen aan kansengelijkheid in het onderwijs ligt bij de politiek (57% versus 49%).

Functie

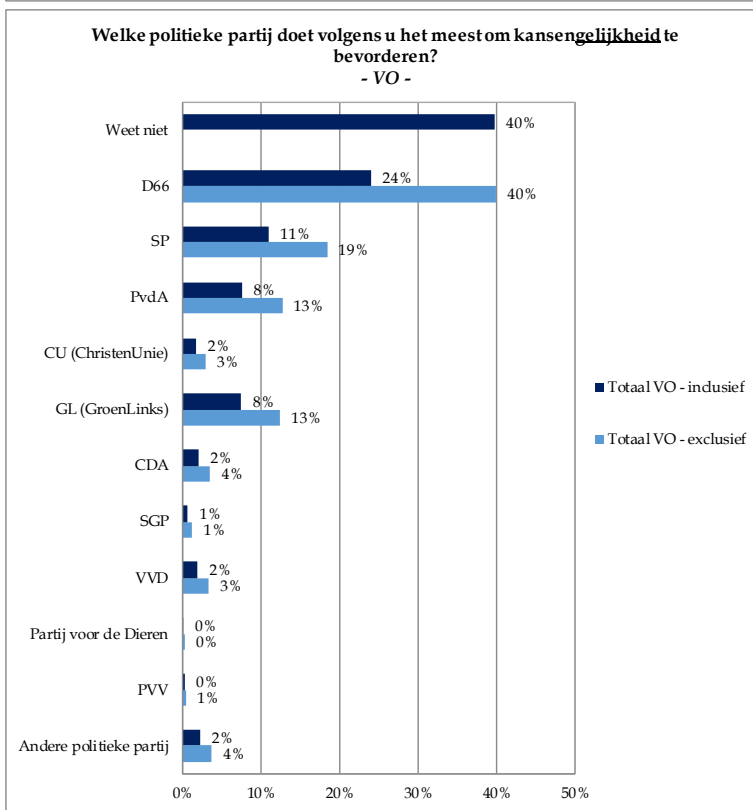
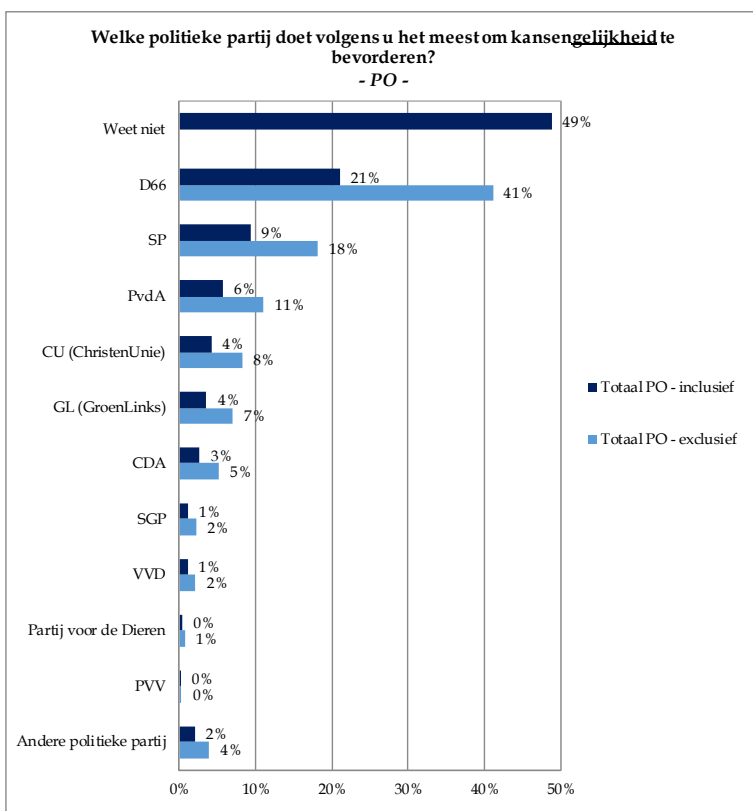
- Schoolleiders zijn vaker van mening dat de taak om iets te doen aan kansengelijkheid in het onderwijs ligt bij de gemeente (54% versus 43%).
- Schoolleiders zijn vaker van mening dat de taak om iets te doen aan kansengelijkheid in het onderwijs ligt bij het samenwerkingsverband (35% versus 26%).
- Leraren zijn vaker van mening dat de taak om iets te doen aan kansengelijkheid in het onderwijs ligt bij het schoolbestuur (27% versus 17%).

We hebben alle respondenten gevraagd welke politieke partij het meest doet om kansengelijkheid te bevorderen. Een relatief grote groep respondenten uit zowel het basisonderwijs (49%) als het voortgezet onderwijs (40%) heeft hierover geen mening. In de onderstaande grafiek worden de resultaten weergegeven voor de respondenten die hierover **wel** een mening hebben (dus exclusief 'Weet niet').

Zowel door respondenten uit het basisonderwijs als uit het voortgezet onderwijs wordt D66 het vaakst genoemd als partij die het meest doet om kansengelijkheid te bevorderen (PO 41%, VO 40%), op afstand gevolgd door de SP (PO 18%, VO 19%).

De resultaten **inclusief** de respondenten die hier geen mening over hebben, worden weergegeven in de twee grafieken op de volgende pagina.

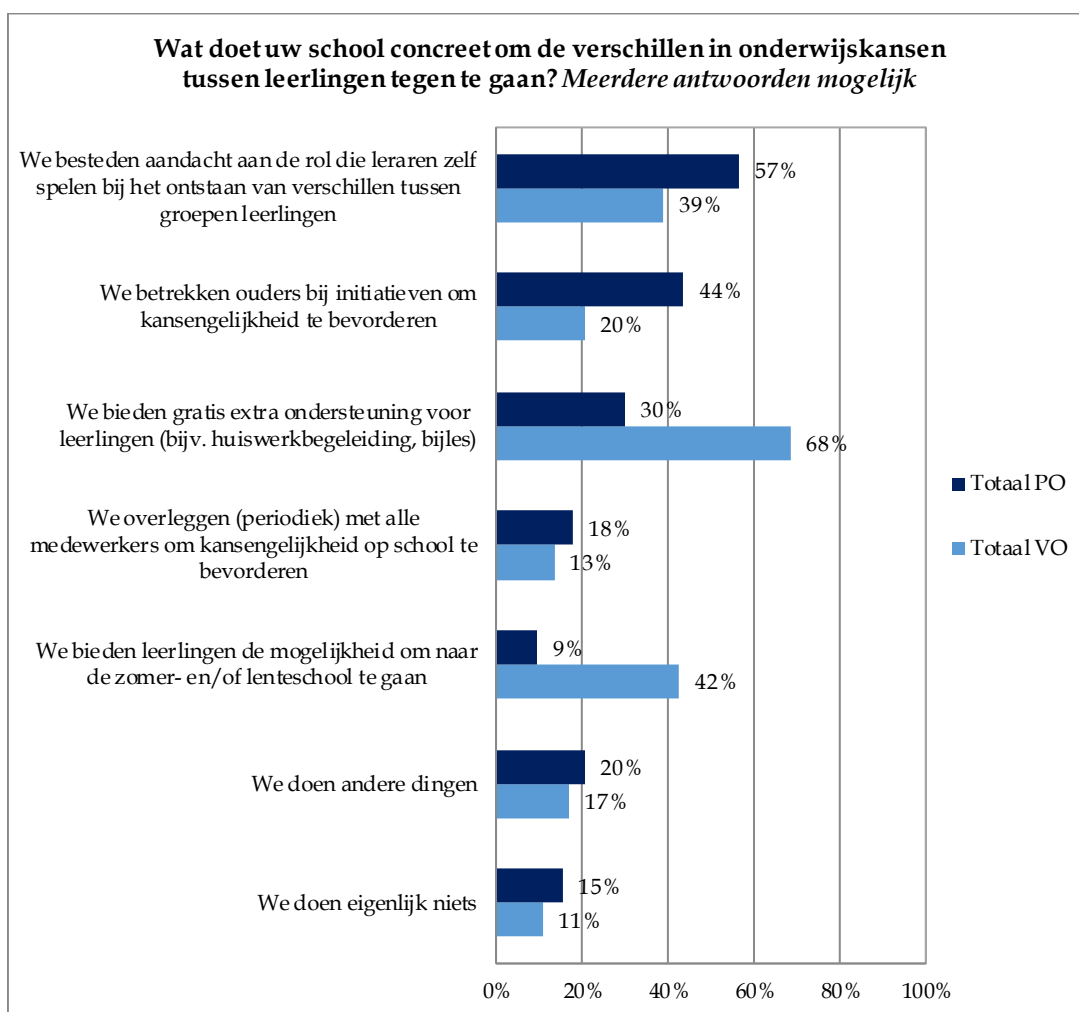

4.4 Maatregelen om kansengelijkheid te verminderen

4.4.1 Maatregelen die scholen zelf al nemen

Respondenten die vinden dat het (deels) een taak is voor de eigen school om iets te doen aan kansengelijkheid (PO totaal 96%, VO totaal 94%), hebben we gevraagd wat hun school concreet doet om verschillen tussen leerlingen tegen te gaan. In het basisonderwijs geeft de meerderheid aan dat op hun school aandacht wordt besteed aan de rol die leraren zelf spelen bij het ontstaan van verschillen tussen groepen leerlingen (57%), op enige afstand gevolgd door ‘het betrekken van ouders bij initiatieven om kansengelijkheid te bevorderen’ (44%). Voorts valt op dat 15% aangeeft eigenlijk niets te doen om verschillen in onderwijskansen tegen te gaan.

In het voortgezet onderwijs geeft de meerderheid aan dat gratis extra ondersteuning voor leerlingen (bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding, bijles) wordt geboden (68%), op enige afstand gevolgd door ‘het aanbieden van de mogelijkheid om naar de zomer- en/of lenteschool te gaan’ (42%). Circa één op de tien (11%) geeft aan eigenlijk niets te doen om verschillen in onderwijskansen tegen te gaan.

Verschillen naar onderzoeksgroepen

Type Onderwijs

- Respondenten werkzaam in het basisonderwijs geven vaker aan dat aandacht wordt besteed aan de rol die leraren zelf spelen bij het ontstaan van verschillen tussen groepen leerlingen (57% versus 39%).
- Respondenten werkzaam in het basisonderwijs geven vaker aan dat ouders worden betrokken bij initiatieven om kansengelijkheid te bevorderen (44% versus 20%).
- Respondenten werkzaam in het voortgezet onderwijs geven vaker aan dat gratis extra ondersteuning wordt geboden voor leerlingen (bijv. huiswerkbegeleiding, bijles) (68% versus 30%).
- Respondenten werkzaam in het voortgezet onderwijs geven vaker aan dat leerlingen de mogelijkheid wordt geboden om naar de zomer- en/of lenteschool te gaan (42% versus 9%).

Functie

- Schoolleiders geven vaker aan dat aandacht wordt besteed aan de rol die leraren zelf spelen bij het ontstaan van verschillen tussen groepen leerlingen (59% versus 42%).

4.4.2 Maatregelen die scholen naar eigen zeggen nog zouden kunnen nemen

Aansluitend hebben we alle respondenten gevraagd wat hun school verder nog zou kunnen doen – naast de (eventuele) dingen die zij nu al doen – om de verschillen in onderwijskansen tussen leerlingen zoveel mogelijk tegen te gaan. De antwoorden kunnen als volgt worden samengevat:

Wat scholen in het basisonderwijs naar eigen zeggen verder nog kunnen doen om verschillen in onderwijskansen tegen te gaan:

- Klassen verkleinen;
- Ouders (meer) betrekken bij het onderwijs van de leerlingen;
- Leerlingen extra begeleiden;
- Kritisch kijken naar het eigen verwijsbeleid;
- Bewustwording wat betreft kansenongelijkheid onder leerkrachten vergroten;
- Oog blijven houden voor de behoeften van de leerlingen zelf;
- Leerkrachten beter toerusten om in te spelen op de diversiteit tussen leerlingen.

Wat scholen in het voortgezet onderwijs naar eigen zeggen verder nog kunnen doen om verschillen in onderwijskansen tegen te gaan:

- Extra ondersteuning voor leerlingen faciliteren;
- Klassen verkleinen;
- Beter/meer aansluiten op het niveau van de leerlingen (klassen op niveau; lessen op niveau van de leerling);
- Bewustwording wat betreft kansenongelijkheid onder de collega's vergroten;
- Leerlingen blijven uitdagen door mogelijkheden aan te bieden die aansluiten op het niveau van de leerling (bijv. certificaten voor vakken op een hoger niveau);
- Inventariseren wat 'anderen' voor de leerlingen kunnen betekenen (bijvoorbeeld de gemeente);
- Ouders (meer) betrekken bij het onderwijs van de leerlingen.

Een volledig overzicht van de antwoorden is opgenomen in de separate bijlage.

4.4.3 Overige ideeën om kansenongelijkheid te verminderen

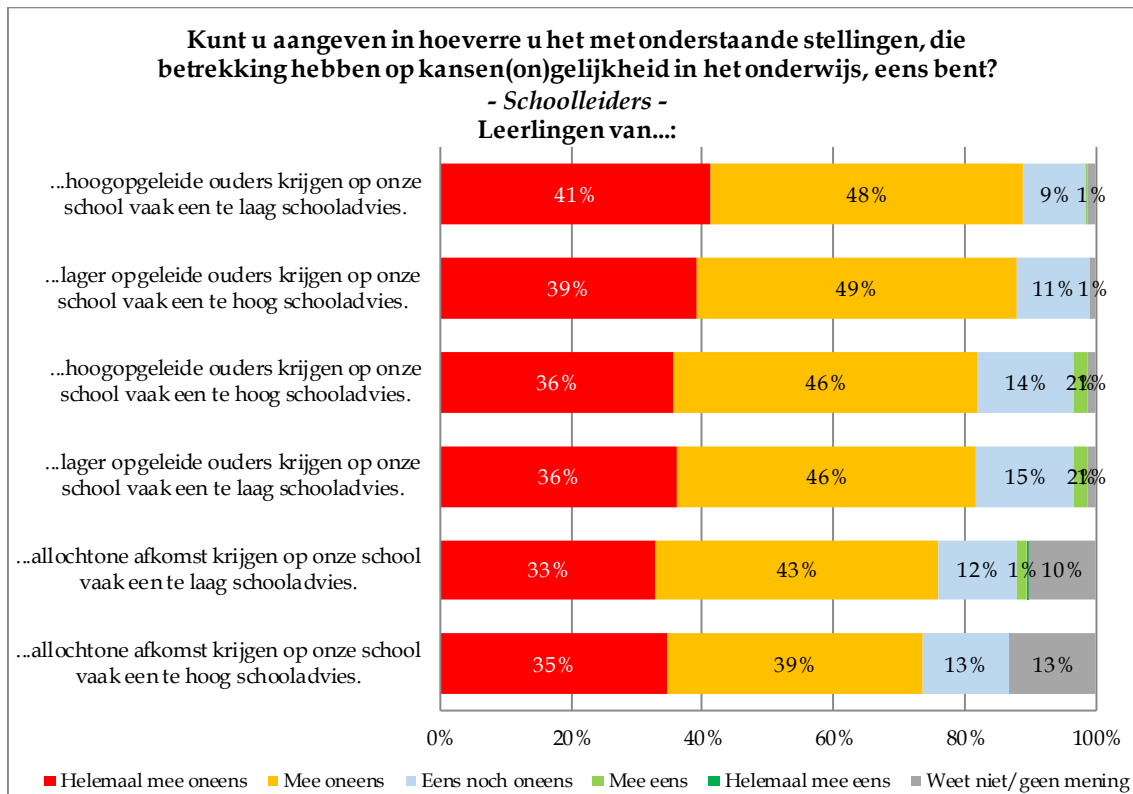
We hebben alle respondenten gevraagd of zij verder nog ideeën hebben voor het verminderen van kansenongelijkheid. De ideeën die genoemd worden, kunnen als volgt worden samengevat:

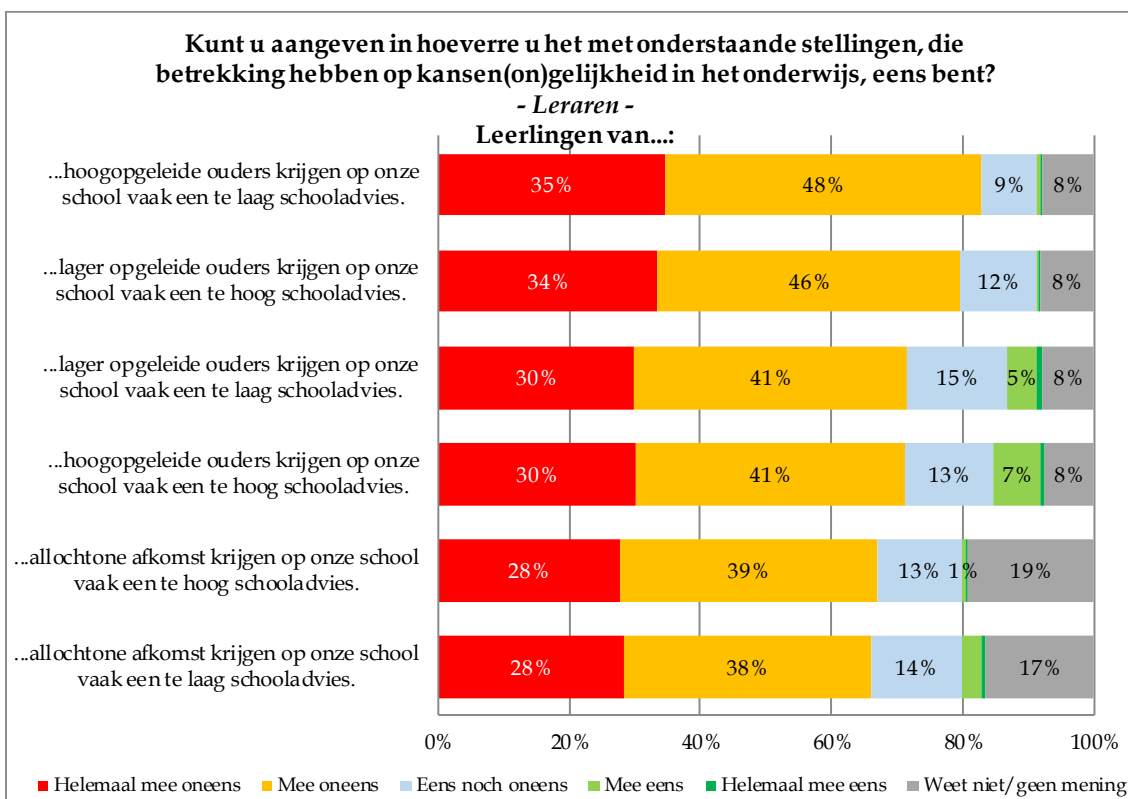
- De politiek moet hierin investeren:
 - meer geld voor het onderwijs beschikbaar stellen,
 - Passend Onderwijs afschaffen,
 - kleinere klassen,
 - meer handen in de klas,
 - meer investeren in taalondersteuning/leesvaardigheid/geletterdheid,
 - minder bezuinigen op leerlingenzorg,
 - het speciaal onderwijs uitbreiden,
 - zorgen dat leraren meer tijd en aandacht aan leerlingen kunnen geven,
 - zorgen voor betere arbeidsvoorwaarden voor leraren (dit komt de kwaliteit van het onderwijs ten goede, met name in het VO);
- Vanuit de gemeente meer doen aan begeleiding van (kansarme) gezinnen / Kansenongelijkheid in een breder verband zien (de tweedeling in de samenleving is een maatschappelijk probleem waar kansenongelijkheid in het onderwijs deel van uit maakt);
- Beter spreidingsbeleid vanuit de gemeente (zo creëer je meer diversiteit, meer gemengde scholen in plaats van witte en zwarte scholen);
- Meer kijken naar wat elk individueel kind nodig heeft / kijken naar talenten en talentontwikkeling / kinderen in hun eigen tempo laten ontwikkelen;
- Leraren moeten meer onbevooroordeeld naar leerlingen kijken. Je kunt hierbij al in een vroeg stadium beginnen door Pabo-studenten over dit gevaar te scholen;
- Meer aandacht besteden aan 'leren leren';
- Een tweejarige brugperiode invoeren / dakpanklassen maken (in verband met laatbloeiers);
- Gratis onderwijs bieden / De (Basis)beurs weer terugbrengen (niet alleen voor het hoger onderwijs, maar ook voor het mbo);
- Gratis onderwijssoftware voor leerlingen aanbieden / elke leerling een laptop geven;
- Gratis bijlessen/huiswerkbegeleiding etc. aanbieden;
- Als school meer samenwerken met ouders;
- De Onderwijsinspectie anders naar scholen laten kijken;
- De Eindtoets terug in functie brengen / Objectieve normen gebruiken (leerlingvolgsysteem).

4.5 Schooladvies in groep 8 en ouders

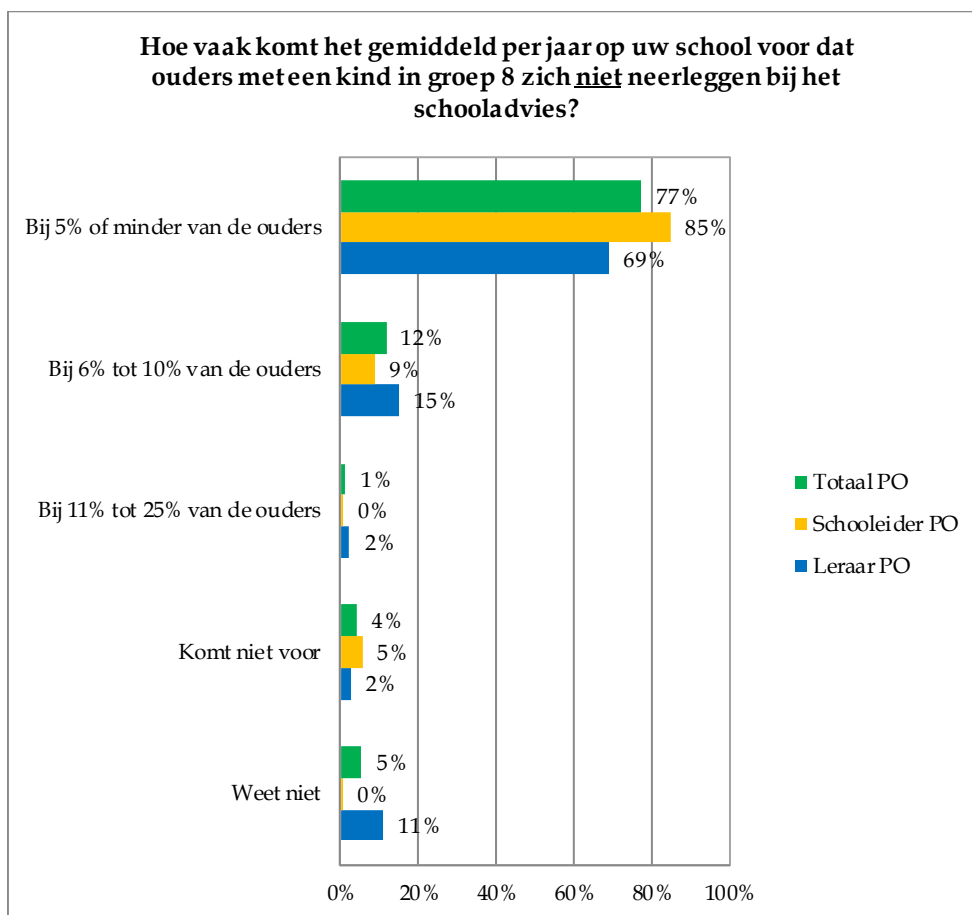
De respondenten werkzaam in het basisonderwijs hebben we een zestal stellingen voorgelegd die betrekking hebben op kansengelijkheid in het onderwijs en het schooladvies dat in groep 8 wordt uitgebracht. De stellingen hebben alle zes als strekking dat het schooladvies dat leerlingen krijgen wordt beïnvloed door de opleiding of etnische afkomst van de ouders.

Voor alle zes stellingen geldt dat de respondenten (zowel schoolleiders als leerkrachten) het er mee (helemaal) oneens zijn (variërend van schoolleiders, 74% tot en met 89%; leerkrachten 66% tot en met 83%). Met andere woorden, een (ruime) meerderheid van de respondenten is van mening dat noch opleiding, noch etnische afkomst van de ouders op hun school het uitgebrachte schooladvies beïnvloedt.

In het basisonderwijs komt het volgens de respondenten weinig voor dat ouders met een kind in groep 8 zich niet neerleggen bij het schooladvies. De grootste groep geeft aan dat dit bij 5% of minder van de ouders voor komt.

Verschillen naar onderzoeksgroepen

Functie

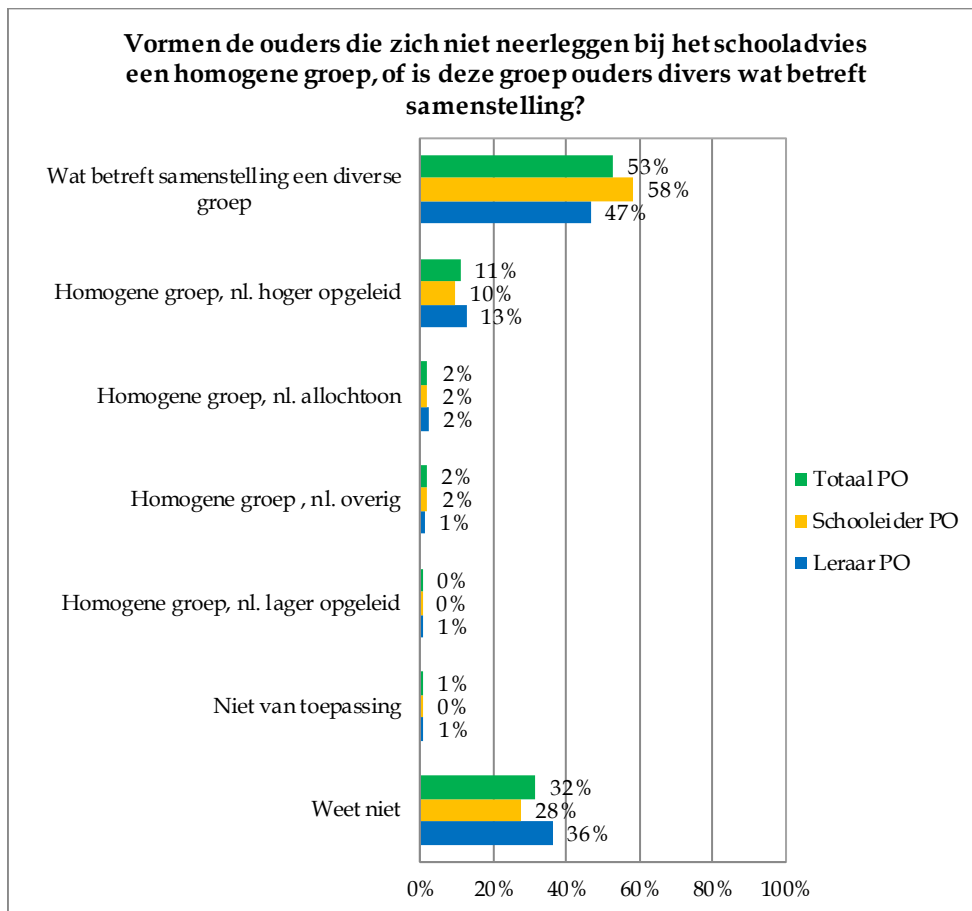
- Volgens de schoolleiders komt het minder vaak voor dat ouders met een kind in groep 8 zich niet neerleggen bij het (bij 5% of minder van de ouders) (85% versus 69%).

Aansluitend hebben we de respondenten die hebben aangegeven dat dit weleens voor komt, gevraagd of zij in het kort kunnen beschrijven wat in het algemeen de gebruikelijke reactie van hun school is in het geval dat de ouders zich niet neerleggen bij het schooladvies. De reacties die door de respondenten zijn genoemd, kunnen als volgt worden samengevat:

- In collegiaal overleg het advies (nog eens) doornemen;
- Met de ouders in overleg de resultaten bespreken waarop het advies is gebaseerd;
- Indien 'extra' overleg met ouders geen oplossing biedt, wordt een onafhankelijke test gemaakt. De uitslag daarvan is bindend;
- Indien 'extra' overleg met ouders geen oplossing biedt, is de wens van de ouders bepalend;
- De school gaat in gesprek met de ouders, de leerling en het vervolgonderwijs;
- Het advies wordt naast de ouders ook met het vervolgonderwijs besproken. Het vervolgonderwijs besluit waar de leerling geplaatst zal worden.

Een volledig overzicht van de antwoorden is opgenomen in de separate bijlage.

Tot slot hebben we de respondenten in het basisonderwijs gevraagd of de ouders die zich niet neerleggen bij het schooladvies naar hun mening een homogene groep vormen. De meerderheid van de respondenten geeft aan dit niet te weten of is van mening dat het een diverse groep ouders betreft (schoolleiders 86%, leerkrachten 83%). Circa één op de tien respondenten (schoolleiders 10%, leerkrachten 13%) geeft aan dat de groep ouders die zich niet neerlegt bij het schooladvies, naar hun mening voornamelijk bestaat uit hoger opgeleide ouders.

Verschillen naar onderzoeksgroepen

Functie

- De schoolleiders geven vaker aan dat de ouders die zich niet neerleggen bij het schooladvies, qua samenstelling een diverse groep vormen (58% versus 47%).

BIJLAGEN:

- Verschillen in resultaten naar doelgroepen
- Vragenlijst

BIJLAGE 1 - Verschillen in resultaten naar doelgroepen

In deze paragraaf worden de verschillen tussen twee extra doelgroepen beschreven. De onderzoeksgegevens zijn uitgesplitst naar de volgende variabelen:

- Opleiding ouders.
- Percentage achterstandsleerlingen op school.

Per uitsplitsing worden alleen de significante verschillen tussen de onderzoeksgroepen beschreven.

Opleiding ouders

Herkenning van de conclusie 'De kansengelijkheid loopt op'

Op scholen met vooral lager opgeleide ouders is de kansengelijkheid van leerlingen vooral opgelopen (22% versus 15%).

Herkenning van het beeld dat met name kinderen van laagopgeleide ouders minder kansen in het onderwijs krijgen

Op scholen met vooral lager opgeleide ouders wordt het beeld dat kinderen van laagopgeleide ouders minder kansen krijgen in het onderwijs vaker herkend (50% versus 37%).

Subgroepen voor wie kansengelijkheid het minst opgaat

Op scholen met ongeveer evenveel leerlingen met lager- als hoogopgeleide ouders, worden kinderen met ouders van allochtone afkomst minder vaak onderscheiden als een groep voor wie het motto 'gelijke kansen voor iedereen' het minst opgaat (13% versus 19%).

Het huidige politieke klimaat als oorzaak van kansengelijkheid

Schoolleiders en leraren werkzaam op basisscholen met vooral lager opgeleide ouders zijn vaker van mening dat het huidige politieke klimaat kansengelijkheid in de hand werkt (53% versus 43%).

Andere partijen die iets moeten doen aan kansengelijkheid

Schoolleiders en leraren werkzaam op scholen met vooral lager opgeleide ouders zijn vaker van mening dat bij de gemeente een taak ligt om iets te doen aan kansengelijkheid in het onderwijs (55% versus 48%).

Maatregelen die scholen zelf al nemen om kansengelijkheid te verminderen

Schoolleiders en leraren werkzaam op scholen met vooral lager opgeleide ouders geven vaker aan dat hun school ouders betreft bij initiatieven om kansengelijkheid te bevorderen (43% versus 33%). Ook geven schoolleiders en leraren werkzaam op scholen met vooral lager opgeleide ouders vaker aan dat hun school gratis extra ondersteuning biedt voor leerlingen (bijv. huiswerkbegeleiding, bijles) (56% versus 47%).

Acceptatie van het schooladvies

Schoolleiders en leraren werkzaam op scholen met vooral hoogopgeleide ouders geven minder vaak aan dat de samenstelling van de groep ouders die zich niet neerleggen bij het schooladvies divers is (43% versus 53%).

Percentage achterstandsleerlingen op school

Herkenning van de conclusie 'De kansengelijkheid loopt op'

Schoolleiders en leraren werkzaam op scholen met 50% of meer achterstandsleerlingen geven vaker aan dat de kansengelijkheid van leerlingen is opgelopen (27% versus 15%).

Herkenning van het beeld dat met name kinderen van laagopgeleide ouders minder kansen in het onderwijs krijgen

Op scholen met 50% of meer achterstandsleerlingen wordt het beeld dat kinderen van laagopgeleide ouders minder kansen krijgen in het onderwijs vaker herkend (56% versus 37%).

Subgroepen voor wie kansengelijkheid het minst opgaat

Op scholen met 50% of meer achterstandsleerlingen worden kinderen met ouders van allochtone afkomst vaker onderscheiden als een groep voor wie het motto 'gelijke kansen voor iedereen' het minst opgaat (26% versus 19%).

Het huidige politieke klimaat als oorzaak van kansengelijkheid

Schoolleiders en leraren werkzaam op basisscholen met 50% of meer achterstandsleerlingen zijn vaker van mening dat het huidige politieke klimaat kansengelijkheid in de hand werkt (70% versus 43%).

Andere partijen die iets moeten doen aan kansengelijkheid

Schoolleiders en leraren werkzaam op scholen met 50% of meer achterstandsleerlingen zijn vaker van mening dat bij het kabinet/het ministerie van OCW een taak ligt om iets te doen aan kansengelijkheid in het onderwijs (68% versus 60%). Ook vinden zij vaker dat hiervoor een taak ligt voor de gemeente (63% versus 48%).

Maatregelen die scholen zelf al nemen om kansengelijkheid te verminderen

Schoolleiders en leraren werkzaam op scholen met 25% tot 50% achterstandsleerlingen geven vaker aan dat hun school aandacht besteedt aan de rol die leraren zelf spelen bij het ontstaan van verschillen tussen groepen leerlingen (61% versus 49%). Ook geven schoolleiders en leraren werkzaam op scholen met 25% tot 50% achterstandsleerlingen vaker aan dat hun school ouders betreft bij initiatieven om kansengelijkheid te bevorderen (45% versus 33%).

Schoolleiders en leraren werkzaam op scholen met 50% of meer achterstandsleerlingen geven vaker aan dat hun school gratis extra ondersteuning voor leerlingen biedt (62% versus 47%), (periodiek) overlegt met alle medewerkers om kansengelijkheid op school te bevorderen (24% versus 16%) en leerlingen de mogelijkheid biedt om naar de zomer- en/of lenteschool te gaan (35% versus 24%).

BIJLAGE 2 - Vragenlijst Kansengelijkheid in het onderwijs

Selectievraag

Wat is uw functie?

1. Leraar in het basisonderwijs
2. Schoolleider in het basisonderwijs
3. Leraar in het voortgezet onderwijs
4. Schoolleider in het voortgezet onderwijs
5. Geen van deze → *einde vragenlijst*

Uitleg voor PO

De kansengelijkheid in het onderwijs loopt op (dit blijkt uit onderzoek van de Onderwijsinspectie). De laatste jaren nemen de verschillen toe tussen leerlingen met lager en hoger opgeleide ouders. Er is gekeken naar leerlingen met dezelfde intelligentie. De inspectie ziet dat leerlingen met laagopgeleide ouders vaker doorstromen naar een lager onderwijsniveau. Ze krijgen lagere basisschooladviezen en deze worden minder vaak bijgesteld op basis van de eindtoets.

Uitleg voor VO

De kansengelijkheid in het onderwijs loopt op (dit blijkt uit onderzoek van de Onderwijsinspectie). De laatste jaren nemen de verschillen toe tussen leerlingen met lager en hoger opgeleide ouders. Er is gekeken naar leerlingen met dezelfde intelligentie. De inspectie ziet dat leerlingen met laagopgeleide ouders vaker doorstromen naar een lager onderwijsniveau. In de eerste drie jaar van het voortgezet onderwijs stromen deze leerlingen vaker af. Bovendien gaan ze minder vaak naar het hoger onderwijs dan in eerdere jaren.

Vraag 1a

Werkt het huidige politieke klimaat naar uw mening kansengelijkheid in de hand?

1. Ja
2. Nee
3. Weet niet/geen mening → *Naar vraag 2*

Vraag 1b

Kunt u uw antwoord kort toelichten?

(open vraag)

Vraag 2

Hoe is het gesteld met de kansengelijkheid van leerlingen op uw school?

1. Deze is opgelopen: de verschillen in kansen zijn groter geworden → *Naar vraag 3*
2. Deze is gelijk gebleven: de verschillen in kansen zijn even goed of even slecht als voorheen → *Naar vraag 7*
3. Deze is afgenomen: er is juist meer kansengelijkheid dan voorheen → *Naar vraag 5*
4. Niet van toepassing: op onze school is geen sprake van kansengelijkheid → *Naar vraag 6*
5. Weet niet → *Naar vraag 7*

Indien vraag 2 is 1:

Vraag 3

In welk opzicht is de kansengelijkheid van leerlingen op uw school toegenomen?

(open vraag)

Indien vraag 2 is 1:

Vraag 4

En waardoor komt het dat de kansengelijkheid van leerlingen op uw school is opgelopen?

(open vraag)

→ Ga naar vraag 7

Indien vraag 2 is 3:

Vraag 5

Waardoor komt het dat er meer kansengelijkheid op uw school is dan voorheen?

(open vraag)

→ Ga naar vraag 7

Indien vraag 2 is 4:

Vraag 6

Waardoor komt het dat op uw school geen sprake is van kansengelijkheid? Landelijk gezien is er immers zelfs een **toename** van kansengelijkheid.

(open vraag)

Vraag 7

Met name kinderen van lager opgeleide ouders krijgen minder kansen in het onderwijs (stromen in mindere mate zo hoog mogelijk uit). Herkent u dat beeld op uw school?

1. Ja (helemaal of een beetje)
2. Nee (helemaal niet) → Naar vraag 9
3. Weet niet → Naar vraag 9
4. Niet van toepassing: wij hebben geen leerlingen met ouders die lager opgeleid zijn → Naar vraag 9

Indien vraag 7 is 1:

Vraag 8

Kunt u binnen de groep 'kinderen van lager opgeleide ouders' op uw school een bepaalde **subgroep** onderscheiden die het **minst** zo hoog mogelijk uitstroomt (voor wie het motto 'gelijke kansen voor iedereen' het minst opgaat)? Eén antwoord mogelijk.

1. Kinderen met ouders van allochtone afkomst
2. Kinderen uit lagere sociale milieus
3. Kinderen van gescheiden ouders
4. Vluchtelingenkinderen
5. Anders, namelijk...
6. Nee/weet niet

Vraag 9

In hoeverre ziet u het als taak van uw school om iets te doen aan kansengelijkheid in het onderwijs, zodat alle leerlingen – ongeacht het opleidingsniveau van hun ouders – zo hoog mogelijk uitstromen? Deze taak ligt naar mijn mening...

1. volledig bij school (en niet bij anderen)
2. grotendeels bij school en voor een klein deel bij anderen
3. deels bij school en deels bij anderen
4. voor een klein deel bij school en grotendeels bij anderen
5. niet bij school (en volledig bij anderen)
6. weet niet

Indien vraag 9 is 5:

Vraag 10

U ziet het **niet** als taak van uw school om iets te doen aan kansengelijkheid in het onderwijs. Kunt u kort uw antwoord toelichten?

(open vraag)

→ Ga verder naar vraag 12

Vraag 11

Wat doet uw school concreet om de verschillen in onderwijskansen tussen leerlingen tegen te gaan? Meerdere antwoorden mogelijk.

1. We bieden gratis extra ondersteuning voor leerlingen (bijv. huiswerkbegeleiding, bijles)
2. We bieden leerlingen de mogelijkheid om naar de zomer- en/of lenteschool te gaan
3. We besteden aandacht aan de rol die leraren zelf spelen bij het ontstaan van verschillen tussen groepen leerlingen
4. We betrekken ouders bij initiatieven om kansengelijkheid te bevorderen
5. We overleggen (periodiek) met alle medewerkers om kansengelijkheid op school te bevorderen
6. We doen andere dingen, namelijk...
7. We doen eigenlijk niets (=exclusief)

Indien vraag 9 is 2 t/m 5, anders naar vraag 14

Vraag 12

Bij welke 'anderen' ligt volgens u een taak om iets te doen aan kansengelijkheid in het onderwijs? Meerdere antwoorden mogelijk.

1. Bij de leerlingen zelf
2. Bij de ouders zelf
3. Bij ons schoolbestuur
4. Bij ons samenwerkingsverband
5. Bij de gemeente
6. Bij de provincie
7. Bij het kabinet/het ministerie van OCW
8. Bij de politiek
9. Anders, nl...

Vraag 13

Wat zouden die 'anderen' kunnen doen om de verschillen in onderwijskansen tussen leerlingen zoveel mogelijk tegen te gaan?

(open vraag)

Vraag 14

Wat zou uw school verder nog kunnen doen – naast de (eventuele) dingen die uw school nu al doet – om de verschillen in onderwijskansen tussen leerlingen zoveel mogelijk tegen te gaan?

(open vraag)

Vraag 15

Welke politieke partij doet volgens u het meest om kansengelijkheid te bevorderen?

1. VVD
2. PvdA
3. SP
4. CDA
5. PVV
6. D66
7. CU (ChristenUnie)
8. GL (GroenLinks)
9. SGP
10. Partij voor de Dieren
11. 50PLUS
12. Andere politieke partij, namelijk...
13. Weet niet

Alleen PO:

Vraag 16

Nu volgt een aantal stellingen die betrekking hebben op kansen(on)gelijkheid in het onderwijs. Kunt u aangegeven in hoeverre u het met deze stellingen eens bent?

- A. Leerlingen van allochtone afkomst krijgen op onze school vaak een te hoog schooladvies.
- B. Leerlingen van hoogopgeleide ouders krijgen op onze school vaak een te laag schooladvies.
- C. Leerlingen van lager opgeleide ouders krijgen op onze school vaak een te hoog schooladvies.
- D. Leerlingen van lager opgeleide ouders krijgen op onze school vaak een te laag schooladvies.
- E. Leerlingen van hoogopgeleide ouders krijgen op onze school vaak een te hoog schooladvies.
- F. Leerlingen van allochtone afkomst krijgen op onze school vaak een te laag schooladvies.

Antwoordcategorieën:

1. Helemaal mee oneens
2. Mee oneens
3. Eens noch oneens
4. Mee eens
5. Helemaal mee eens
6. Weet niet/geen mening

Alleen PO:

Vraag 17

Hoe vaak komt het gemiddeld per jaar op uw school voor dat ouders met een kind in groep 8 zich niet neerleggen bij het schooladvies? Als u het niet precies weet mag u een schatting geven.

1. Bij 5% of minder van de ouders
2. Bij 6% tot 10% van de ouders
3. Bij 11% tot 25% van de ouders
4. anders, namelijk...
5. Weet niet

Alleen PO:

Vraag 18

Kunt u kort beschrijven wat in het algemeen uw gebruikelijke reactie/de gebruikelijke reactie van de school is in het geval dat ouders zich niet neerleggen bij het schooladvies?

(open vraag)

Alleen PO:

Vraag 19

Vormen de ouders die zich niet neerleggen bij het schooladvies een homogene groep, bijv. vooral ouders die hoog zijn opgeleid of vooral allochtone ouders, of is deze groep ouders divers wat betreft samenstelling?

1. Ja, een homogene groep, namelijk ouders die...
2. Nee, wat betreft samenstelling een diverse groep
3. Weet niet

Vraag 20

Wilt u verder nog iets zeggen over het onderwerp 'kansen(on)gelijkheid in het onderwijs'? Heeft u bijvoorbeeld nog ideeën over hoe je het probleem 'kansenongelijkheid' zou kunnen oplossen?

1. Ja, nl...
2. Nee

Vraag 21

Welke bewering past het beste bij uw school?

1. Onze leerlingen hebben vooral lager opgeleide ouders
2. Onze leerlingen hebben vooral hoogopgeleide ouders
3. Er zijn ongeveer evenveel leerlingen met lager- als hoogopgeleide ouders
4. Weet niet

Vraag 22

Hoeveel leerlingen waarvan de ouders uit Nederland of een ander westers land afkomstig zijn, zitten er op uw school?

1. Minder dan 30% (=zwarte school)
2. Tussen de 30% en de 70% (=gemengde school)
3. Meer dan 70% (witte school)
4. Weet niet

Vraag 23

Hoeveel leerlingen met een taal- en/of leerachterstand zitten op uw school?

1. minder dan 5% van het totaal aantal leerlingen
2. 5% tot 10% van het totaal aantal leerlingen
3. 10% tot 25% van het totaal aantal leerlingen
4. 25% tot 50% van het totaal aantal leerlingen
5. 50% tot 75% van het totaal aantal leerlingen
6. 75% of meer van het totaal aantal leerlingen
7. Weet niet

Indien VO:

Vraag 24

Op wat voor school bent u werkzaam?

1. Praktijkonderwijs of Speciaal Onderwijs
2. Categorieel vmbo
3. Categorieel mavo
4. Brede scholengemeenschap met apart gebouw voor havo/vwo (en eventueel mavo)
5. Brede scholengemeenschap in één gebouw (vmbo-basis t/m vwo)
6. Havo/vwo school
7. Categorieel gymnasium
8. Anders, nl...

Vraag 25

Wat is de denominatie van uw school?

1. Openbaar
2. Rooms-Katholiek
3. Protestants Christelijk
4. Anders, namelijk

Vraag 26

Wat is het totaal aantal leerlingen op de school/schoollocatie waar u werkzaam bent?

Vraag 27

Wat zijn de 4 cijfers van de postcode van uw school/schoollocatie? We gebruiken deze gegevens alleen om de resultaten te kunnen uitsplitsen naar regio.